

NOVEMBER.

In het begin van November hebben nog lang alle boomen en struiken niet het scheidingslaagje voltooid, waarlangs de steel van de vallende bladeren moet loslaten. En wanneer nu een flinke vorst invalt, die trouwens doorgaans niet langer dan een paar dagen aanhoudt, komt dat scheidingslaagje niet gereed en als het weer zachter wordt, gaan er weer dagen en dagen mee heen, eer de bladerenval wordt hervat. Zoo iets gebeurde in 1922 toen de eiken pas in de tweede week van December kaal kwamen te staan. Een heel ander verschijnsel is het, dat aan laag en dicht gewas van eik, beuk, haagbeuk de dorre bladeren nog blijven zitten tot April en Mei. Dit gebeurt zelfs, al vriest het in het geheel niet. Maar wanneer die bladeren in het voorjaar afvallen, dan blijkt er toch ook een scheidingslaag aanwezig te zijn.

Een flinke vorst maakt ook een einde aan veel paddenstoelen. Haast alles wat *Amanita*, *Russula*, *Tricholoma* en *Lactarius* heet, moet er dan aan gelooven.

Maar heel dikwijls vriest het in November nog in het geheel niet en wordt de bloeiende klimop nog druk bezocht door vliegen en vlinders, en het is wel een aangename bezigheid, om eens na te gaan, welke soorten zich blijven vertoonen.

De vogeltrek luwt langzamerhand, kan echter in de eerste weken nog levendig genoeg zijn en het kan wel voorkomen, dat wij tijdens een wandeling van enkele uren een dozijn of zoo houtsnippen opstooten, soms vlak voor den voet.

Het kan niet dikwijls genoeg herhaald worden, dat wij een zeer gematigd klimaat hebben en dat vorst en sneeuw hier eigenlijk tot de zeldzaamheden gerekend moeten worden. De Januari-isotherme voor het vriespunt loopt nog net beoosten ons land. Veel planten groeien en bloeien dan ook het heele jaar door, wij hebben veel standvogels en voor veel vogelsoorten is ons land het winterverblijf. Nu kunnen wij in November wel eens nagaan, waar onze wintergasten hun vaste seizoenverblijfplaats hebben. Het best is, dat te doen door de slaappleatsen op te zoeken of te letten op de localiteiten, waar voedsel in meer dan gewone hoeveelheid aanwezig is: vaalten, vloeivelden, stortplaatsen voor afval. De voederplaats bij ons huis krijgt al gauw een vaste bevolking. Wie er gelegenheid voor heeft, moet vooral niet verzuimen, om een goed geproviandeerde voederplaats aan te leggen in bosch of duin of aan den waterkant, ver van de bewoonde wereld.

We hebben dit jaar bijzonder veel van de gewone galappeltjes op de onderzijde van het eikenblad. Ik heb struiken gezien, waarvan ieder blad bezet was met van een tot acht van de kleurige appeltjes, dus duizenden aan een struik. We hebben dit jaar dus een goede gelegenheid, om iets van het leven van deze galwespen te zien. Ze raken nu volwassen, zullen een uitweg naar buiten knagen en zitten dan achter een doorschijnend vensterje in de opperhuid van de gal te wachten op een gunstige gelegenheid, om naar buiten te gaan. Die gelegenheid komt meest in het eind van November, wanneer de bladeren al zijn afgevallen. De zwarte wespjes komen dan uit de gal en zoeken nu kleine knoppen aan zaailing-eikjes of aan den stam van oudere eiken en gaan daar hun eitje deponeeren vlak aan den levenden groeitop binnen in dat knopje. Ze moeten kleine knoppen hebben, want hun legboor is maar kort. De gallen, hierdoor gevormd, zullen we zoeken in April of Mei.

Wie er aardigheid in heeft, kan eenige honderden of duizenden van deze galappeltjes inzamelen en laten uitkomen en dan zien, of hij een wespje zonder legboor kan vinden, dus een mannetje. De kans is nog veel minder dan een op duizend.

Maar ik vind het al aardig genoeg, wanneer ik op een wandeling in het eind van November of het begin van December er werkelijk in slaag, om de galwespen aan het werk te zien op de eikenknoppen.

JAC. P. THIJSSE.